

УДК 327

**ЧЛЕНСТВО В БРІКС
ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЮ**
**MEMBERSHIP IN BRICS AS FACTOR FOR
CHINA'S FOREIGN POLICY TRANSFORMATION**

Забіян В. В.,
аспірантка кафедри політології, Національний
університет «Києво-Могилянська академія»
(Київ, Україна), e-mail: vikokozab@gmail.com

Zabiian V. V.,
Post-Graduate Student of Political
Science Department, National University
of «Kyiv-Mohyla Academy» (Kyiv, Ukraine),
e-mail: vikokozab@gmail.com

Автор аналізує членство у неформальному об'єднанні БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка), як фактор трансформації зовнішньої політики Китаю у період від створення організації до досягнення піку її діяльності у 2014 році, коли було створено фінансові інституції в рамках БРІКС. Виділено п'ять аспектів факторності членства в БРІКС, які стосуються політичного, економічного, торговельного, фінансового та інвестиційного напрямків зовнішньої політики Китаю. Проаналізовано, на які з них якою мірою впливає факт членства Китаю в БРІКС та співпраці з іншими країнами в рамках даного об'єднання.

Ключові слова: БРІКС, Китай, зовнішня політика, фактор членства.

In the article, the author analyzes membership in the informal BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa) as a factor in the transformation of China's foreign policy from the organization's creation to the peak of its activities in 2014, when financial institutions were created in under BRICS. Five aspects of the membership factoring in BRICS, which relate to the political, economic, trade, financial and investment directions of China's foreign policy, are distinguished. It is analyzed which of them is to what extent the fact of membership of China in BRICS and cooperation with other countries within the framework of this association influences.

Keywords: BRICS, China, foreign policy, membership factor.

Зовнішня політика Китаю переживала трансформації з початку 70-х років. Основним мотивом для більшої відкритості для світу було розуміння того, що економічний розвиток більше неможливий в умовах ізоляції. Умови сучасного мультиполярного світу вказували керівництву КНР на те, що посилити свій голос у світі можливо продемонструвавши економічне зростання та об'єднавшись з потужними міжнародними гравцями для представлення своїх позицій на міжнародному форумі. Одним з також інструментів стало об'єднання БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Америка) – неформальний союзи країн, що розвиваються і прагнуть посилити вагу свого голосу на міжнародній арені. Метою даної статті є проаналізувати як впливає членство в БРІКС на прийняття зовнішньополітичних рішень керівництвом Китаю.

Оскільки світоглядною основою для здійснення різного роду політик в Китаї є концепція загального добробуту та заможності для кожного китайця – прийняття рішень в політичній системі КНР частіше за все обумовлюється отриманням економічного зиску. Саме тому, розглядаючи зовнішню політику Китаю, необхідно брати до уваги її політичний, економічний, фінансовий, торговельний та інвестиційний аспекти.

Факторність членства Китаю в БРІКС можна виявити через аналіз прийнятих документів та договорів, фактичних дій держави, які пов'язані з функціонуванням системи міжнародних відносин, та статистичних даних з відкритих джерел. Також, необхідно враховувати особливості політичної культури Китаю та вплив традиційних вчень на здійснення стратегії КНР на міжнародній арені, виконуючи можливі зобов'язання, які накладаються в рамках членства в БРІКС.

Перший аспект членства Китаю в БРІКС, як фактора, який впливає на прийняття рішень у сфері зовнішньої політики – це фінансові зобов'язання перед іншими членами об'єднання. Фінансова складова участі Китаю у Новому банку розвитку БРІКС та Резервному фонді БРІКС є значною. Так, уряд КНР мав виділити мінімум \$50 млрд. на заповнення установчого фонду Нового банку розвитку БРІКС. При цьому, вага голосу КНР при прийнятті рішення в рамках даної організації є однаковою з вагою голосів інших країн–БРІКС. Щодо Резервного фонду, то від КНР було виділено \$50 млрд., що дало право китайській стороні на 39.95% голосів при прийнятті рішень щодо розподілу коштів фонду. При цьому доступною для використання сума з Резервного фонду склала \$21 млрд.

Поки співпраця Китаю з розвинутими країнами не вийшла на новий рівень, партнери БРІКС та регіони, в яких їм належить лідерство, є основними орієнтирами КНР в плані вироблення зовнішньої фінансової та економічної політики.

Експерт з зовнішньої фінансової політики Китаю, К. Міллер, виділяє декілька причин, через які КНР має складнощі з інвестуванням у розвинуті країни. Перш за все – це особливе сприйняття китайських корпорацій–інвесторів як тих, хто відповідальний за втрату робочих місць місцевим населенням країни, в яку інвестуються кошти. Це пов'язано з вимогою китайської сторони повністю укомплектовувати об'єкти інвестицій китайськими працівниками. Також перспективи китайських інвестицій закордон обмежені скептицизмом китайських корпорацій щодо реальної можливості отримання вигоди. Це пов'язано з великою кількістю угод, що провалилися, хоча мали великий потенціал. Окрім цього, китайські інвестиції закордон обмежуються великою кількістю можливостей на китайському ринку для бізнесу через стрімкий розвиток китайської економіки. Логічною перешкодою для великих китайських корпорацій залишається статус англійської мови, як мови бізнесу та фінансів у світі [11, с. 104].

В рішеннях домагатися визнання на світовій арені КНР вдається до доступних методів, не намагаючись будь-якою ціною добитися довіри вже визнаних світових лідерів. У пошуку унікального шляху у здійсненні зовнішньої фінансової політики можна простежити даоське підґрунтя, яке виражається у смиренному прийнятті обставин, які існують у світі та того шляху, який має пройти КНР до мети набуття впливу на світовий арені адекватному її реальній економічній та фінансовій потужності. З

точки зору конфуціанства, фінансово-економічну співпрацю Китаю з країнами БРІКС можна розглядати як намагання пристосуватися до оточуючого середовища, яким виступає система міжнародних відносин.

Беручи участь у створенні неформального об'єднання з країнами БРІКС, керівництво КНР усвідомлювало, що найближчим часом фінансово-економічна співпраця буде полягати у інвестуванні Китаєм коштів в проекти на території його менш успішних партнерів. Така перспектива була очевидно зважаючи на цілі, які ставило перед собою об'єднання БРІКС та принцип об'єднання країн у дану групу. В цьому виражається вплив членства Китаю в БРІКС на фінансовий аспект його зовнішньої політики. Оскільки трансформації зовнішньої фінансової політики держави зазвичай залежить не від одного, а від комплексу факторів – говорити про членство в БРІКС як фактор трансформації зовнішньої фінансової політики Китаю доречно щодо країн-членів даної групи.

Грунтом для створення міждержавного об'єднання, формального або неформального, стає бажання акторів міжнародних відносин залучитися політичною підтримкою партнерів у різноманітних напрямках роботи міжнародних відносин. Для ефективного існування такого об'єднання важливою є змога розділити сфери інтересів та знайти компроміс у задоволенні потреб кожної сторони.

На думку російського науковця А. Виноградова, неформальне об'єднання БРІКС саме по собі є наочним втіленням успіху зовнішньої політики Китаю та його нового місця у світі загалом [2]. Тому на питання на скільки впливовим фактором для трансформації зовнішньої політики Китаю в аспекті політичної інтеграції у системі міжнародних відносин є членство в БРІКС важко дати однозначну відповідь. Це пов'язано з провідною роллю самого Китаю в БРІКС [3].

Через роботу в міжнародних інституціях, за двосторонніми або багатосторонніми згодами або погодженням з державами, які не входять до групи, країни БРІКС намагаються формулювати спільну позицію в аспектах зовнішньої політики та демонструвати її на міжнародному форумі [6]. Об'єктивним відображенням політичної інтеграції країн БРІКС є голосування Китаю та інших членів БРІКС в ООН. Для цього, варто звернутися до найсвіжіших подій досліджуваного періоду та розглянути членство Китаю в БРІКС як фактор у формулюванні позиції КНР щодо анексії Криму Росією навесні 2014 року.

27 березня 2014 року, під час голосування по резолюції A/RES/68/262 Генеральної Асамблеї ООН щодо незаконності референдуму в Криму, Китай утримався від голосування, не підтримавши Російську Федерацію, яка проголосувала проти. Проте, російський дослідник О. Тимофеев наголошує на тому, що позиція Китаю з приводу даного питання є радше позицією активного нейтралітету. Це пов'язано з бажанням китайської сторони зберегти стосунки з обома країнами,

які представляють для КНР інтерес з точки зору стратегічного партнерства [13]. Беззаперечно, Росія є найбільшим сусідом та партнером Китаю на пост-радянському просторі, а також однією з країн-засновниць БРІКС. Проте Україна є важливим стратегічним партнером Китаю для виходу на європейські ринки в контексті глобальних планів КНР на світовій політико-економічній арені. Цей факт посприяв відсутності однозначної позиції Китаю щодо кримського питання.

Анексія Криму Росією не йшла на користь китайській стороні, яка планувала залучити Україну до свого глобального плану виходу на європейські ринки. Утримання від голосування щодо незаконності референдуму в Криму було спробою балансувати між двома стратегічними партнерами на міжнародній арені.

Інша причина неоднозначності позиції Китаю щодо кримського питання полягає у внутрішній політиці КНР, продовженням якої є зовнішня політика. Анексія Криму Росією є неприйнятним явищем для КНР та порушує важливий принцип китайського керівництва – збереження державного суверенітету. Китайський дослідник Шен Дін стверджує, що визнання Китаєм референдуму в Криму фактично поставило б питання, на якому правовому ґрунті керівництво КНР може унеможливити проведення подібного референдуму власних у нестійких регіонах – Сінцзяні та Тибеті. Також, така позиція була б аргументом на користь формального визнання КНР декларацію про незалежність Тайваню [15]. Це також є причиною того, що під час засідання Генеральної Асамблеї ООН Китай не підтримав позицію Російської Федерації щодо статусу Криму та не підтримав однозначного свого партнера по найбільш перспективному об'єднанні країн, що розвиваються.

На думку професора О. Стункеля, хоча країни БРІКС готові діяти спільно на світовій арені заради отримання більшого впливу у системі міжнародних відносин, його члени, включно з Китаєм, не готові відповідати за російський військовий авантюризм у високих міжнародних інституціях [10]. Враховуючи негативний наслідок подібної солідарності для двосторонніх китайських відносин з іншими акторами та її протиріччя з внутрішньою політикою КНР щодо власних проблемних регіонів можна сказати, що відкрита підтримка Російської Федерації нанесла б репутації КНР більше втрат, ніж принесла вигоди.

Розглядаючи дану ситуацію, яка склалася у системі міжнародних відносин в трикутнику Китай-Росія-Україна, з точки зору невід'ємних від політичної культури Китаю традиційних філософсько-релігійних вчень, можна простежити характерний для Китаю дуалізм [19]. Балансування між двома сторонами – є найбільш розумною і вигідною для Китаю позицією, яка знайшла відображення у словах представника Китаю в ООН Лю Цзеі про те, що розв'язання проблеми референдуму в Криму потребує збалансованого підходу – стратегії поваги обох сторін конфлікту до

прав та інтересів один одного та розгляду проблеми у багатофакторному історичному вимірі [16]. Можна сказати, що в ситуації з формулюванням позиції КНР щодо кримського питання китайська делегація керується характерним для китайського керівництва прагматизмом та бажанням балансувати над конфліктними ситуаціями.

Одним зі складних аспектів у співпраці між державами в рамках БРІКС є принципові питання сторін, які стосуються співіснування держав у системі міжнародних відносин. Прикладом таких інтересів можна назвати невирішені територіальні суперечки між країнами-учасницями БРІКС та Китаєм, які мають місце навіть після підписання відповідних домовленостей і мають характер питань, які знаходяться у стані замовчування. В цьому контексті постає питання, якою мірою членство в БРІКС є стримуючим фактором для переходу до активної фази врегулювання таких гострих питань, як наприклад питання територіальної цілісності держав-партнерів БРІКС.

Спільний кордон Китаю з Індією та Росією є однією з тих обставин, які створюють виклики для гармонійного розвитку відносин даних держав на світовій арені. З одного боку, це є фактором напруги для партнерства в рамках БРІКС, проте справедливо вважати, що і однією з цілей існування даного об'єднання є недопущення ескалації конфліктів з такого роду питань. Наявність та характер територіальних суперечок між країнами БРІКС демонструє, наскільки важливою стала дана група. У той час як запрошення до обговорення територіальних питань з боку будь-якої сторони може розцінюватися як прояв слабкості, БРІКС виступає платформою, яка гарантує довготривалий формат комунікації з мінімальними втратами для усіх сторін [17]. В цьому полягає факторність членства Китаю в БРІКС, як чинника, який визначає характер зовнішньої політики КНР по відношенню до інших членів даного об'єднання.

Вплив членства Китаю в БРІКС на врегулювання принципових питань, які стосуються територіальних суперечок та є частиною зовнішньої політики КНР можна розглянути на прикладі відносин Китай-Індія. Довга історія двосторонніх зв'язків містить низку складних територіальних питань, які часто експерти називають «ахіллесовою п'ятою» у об'єднанні БРІКС і вважають руйнівними для успіху групи. Прикордонні інциденти мають місце у китайсько-індійських відносинах з 1962 року і відбуваються сьогодні. Швидкість з якою виникають і згасають такі конфлікти є характерною рисою цих відносин і причиною, через яку сторони здатні домовлятися та утримуватися від переходу до активної фази протистояння, є членство у БРІКС [12].

Через пріоритети співпраці держав у економічній, торговельній, фінансовій та інвестиційній сферах, участь у БРІКС передбачає залагодження конфліктів у сфері безпеки та недопущення зриву здійснення загальної стратегії країн-учасниць на міжнародній арені.

Недопущення китайською стороною загострення конфлікту навколо спірних територій також обумовлюється реалізацією Китаєм стратегії «м'якої сили», яка вписується в міцний фундамент традиційних релігійно-філософських вчень.

Діяльність БРІКС включає зближення країн-членів в якості торговельних партнерів. Розширення торговельних зв'язків КНР співпадає з загальною політикою відкритості Китаю, одним з аспектів якої була активізація зовнішньо-торговельних відносин не лише з країнами БРІКС, проте з усім світом. Не зважаючи на загальну тенденцію до розширення торговельно-економічних зв'язків Китаю на міжнародній арені, з часів створення БРІКС можна спостерігати особливе зближення КНР з країнами групи. Через лідерську економічну роль в об'єднанні, назвати торговельно-економічні відносини Китаю з країнами БРІКС збалансованими важко. Хоча їх значущість для КНР не є такою сильною, як для інших членів БРІКС, що відображається у показниках взаємного експорту та імпорту, – створення даного об'єднання та членство в ньому наклало відбиток на торговельно-економічний аспект зовнішньої політики КНР.

Деякі експерти зазначають, що активізація торговельної співпраці з країнами БРІКС пов'язана з ініціативою США підвищити тарифи на ввіз китайської продукції і є ефектом від торговельної війни, започаткованою американською стороною з приходом до влади Дональда Трампа [18]. Проте збільшення обсягу імпорту та експорту між Китаєм та країнами БРІКС можна було спостерігати задовго до ускладнення відносин між КНР та США.

Переорієнтація КНР на торговельне співробітництво з країнами-членами БРІКС також є процесом, який є наслідком орієнтованості кожної країни БРІКС на кооперацію та здійснення контролю над державами певного регіону. У аналізі торговельних договорів, підписаних у період з 2006 по 2015 рік, дослідниця А. Прикладова зауважує важливість географічного аспекту дійсних торговельних відносин країн БРІКС. Таким чином, для Бразилії характерне укріплення відносин з країнами Латинської Америки, для Росії – на пострадянському просторі, для Індії – з країнами Південної та Південно-Східної Азії, а для КНР – з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Проте орієнтацію країн БРІКС на своїх регіональних партнерів в плані розширення торговельних зв'язків не можна назвати значною у порівнянні з торгівлею всередині об'єднання. Виходячи з значення інтегрального показника експорту та імпорту, найвищий відсоток взаємозалежності країн БРІКС від торговельних зв'язків не з країнами даної групи має ПАР – більше ніж 40%, найнижчий Бразилія та Росія – менше ніж 20%, а Індія та КНР – від 20% до 40%. Відповідно, чим вищий ступінь орієнтованості на торгівлю з третіми сторонами – тим нижчий потенціал для розвитку торговельних відносин всередині БРІКС [9, с. 93–96]. Оскільки КНР потрапляє у групу середнього рівня орієнтованості на торгівлю з

третіми країнами, то можна зазначити великий потенціал розвитку торгівельних відносин КНР з країнами-членами БРІКС надалі. Великою мірою це пов'язано з особливостями зовнішніх відносин КНР з країнами свого регіону, серед яких держави з розвинутими економіками є ідейними опонентами Китаю на світовій арені, а країни, що розвиваються не можуть задовольнити потреб потужної економіки КНР як партнери. Тому країни БРІКС представляють першочерговий інтерес для зовнішньої торгівлі КНР, яка є частиною зовнішньої політики.

Скоріше за все, зовнішня економічна політика КНР у сфері торгівлі трансформуватиметься, адаптуючись до нових глобальних економічних умов, як це було зроблено в часи реформ [4, с. 17]. Китайські традиційні вчення протягом тисячоліть впливали на перебіг як процесів внутрішнього характеру, пов'язаних з функціонуванням політичної системи КНР, так і зовнішнього, які стосувалися відносин з іншими акторами міжнародних відносин. Пристосування до оточуючого середовища та трансформація відповідно до нових реалій економічних відносин логічно вписується у бачення світу з точки зору китайської цивілізації. Членство Китаю в БРІКС не можна вважати фактом, який обов'язково передбачає переорієнтацію країн-членів, в тому числі КНР, один на одного і є єдиною причиною цього процесу. Проте членство в даному об'єднанні є сприятливим ґрунтом для забезпечення підтримання торгівельної активності КНР на світовій арені у разі зміни характеру торгівельних відносин Китаю з його найбільшими партнерами. З приводу даного аспекту членства Китаю в БРІКС варто зазначити, що він не є первинним фактором у реалізації зовнішньо-торгівельної стратегії КНР.

По мірі того, як КНР зарекомендовує себе в якості світового економічного лідера – зростають очікування міжнародної спільноти з приводу ролі Китаю у глобальних процесах як відповідальної стабілізуючої сили. В той же час, китайське керівництво розуміє, що успіх наступного етапу розвитку залежить не лише від нього самого, проте і від решти світу. Тому з кожним роком ми можемо спостерігати все більшу включеність КНР у світовий форум та у допомогу і кооперацію з іншими країнами, в тому числі країнами БРІКС. Економічний потенціал Китаю значно вищий за інші країни об'єднання. На думку західних експертів саме це може стати причиною скорого розпаду організації [14]. Це може відбутися у разі, якщо Китай буде використовувати свою економічну міць як інструмент впливу на інших учасників об'єднання у питаннях, в яких їм не вдається досягнути згоди. Проте оскільки ідея існування БРІКС полягає не у конкуренції в економічній сфері між країнами-членами, а у посиленні голосу країн, що розвиваються на світовій арені та отриманні більшої ваги для них у міжнародній політиці – в інтересах Китаю також зберегти об'єднання БРІКС. Тому для досягнення мети у довгостроковій стратегії, Китай вимушений не

задовольняти свої амбіції економічно розвиненої держави, використовуючи своїх партнерів по БРІКС, а дотримуватися взаємовигідної стратегії відкритості, шляхом поглиблення співробітництва, аби стимулювати інтенсивне, стійке та збалансоване зростання світової економіки [1].

З одного боку, Китай зацікавлений бути лідером у таборі потужних країн, яких би не вважали аутсайдерами у світовій системі міжнародних відносин. З іншого боку, використовуючи своє особливе положення в БРІКС в плані економічної переваги – КНР може використовувати своїх партнерів по організації для досягнення власних політичних та економічних цілей у світі. Розвиваючи співробітництво в рамках БРІКС та з кожним роком розширюючи сфери співпраці – країни БРІКС також сподіваються на взаємну підтримку одна одної і покладають великі надії на економічну кооперацію з Китаєм.

Наприклад, російські аналітики у 2014 році визнавали, що економічна ситуація в країні в тому числі залежить від того, чи буде ВВП Китаю демонструвати зростання [7]. Економічна політика «нової нормальності» Сі Цзіньпіна наклала відбиток на партнерів Китаю. Свідоме зниження економічної активності та переорієнтація Китаю від інвестицій закордон на більше споживання всередині країни завадили зростанню обсягів виробництва у країнах, які розвиваються [5]. Деякі західні експерти говорять про те, що «нова нормальність» є терміном, яким китайське керівництво прикриває реальний економічний спад, проте свідоме сповільнення економічного зростання було заплановане китайський керівництвом у 2011 році [8]. Необхідність цього полягала у бажанні влади розвивати не кількісні, а якісні показники. Такі як соціальний розвиток, вирішення екологічних проблем та забезпечення науково-технічного прогресу. Це свідчить про пріоритетність цілей, які ставить перед собою керівництво КНР.

Якщо країни БРІКС відчуватимуть втрати від свідомого рішення КНР, обґрунтованого внутрішньою необхідністю, щодо зовнішньої економічної інвестиційної політики, їм доведеться або змиритися з позицією держави, яка наразі має лідерство в організації, або переорієнтуватися на більш тісну співпрацю з іншими акторами. Втратити вплив в організації, яка необхідна КНР для втілення своєї глобальної мети є неприпустимим, проте політична система Китаю виробляє рішення, яке є реакцією на запит та потреби суспільства – побудова заможної держави та досягнення добробуту. Реалізуючи таку мету, керівництво КНР не боїться втратити підтримку своїх партнерів по БРІКС, а це означає, що в даному питанні членство в організації не впливає на такий аспект зовнішньої політики, як напрямок вливання зовнішніх інвестицій Китаю, хоча партнери по БРІКС очікують, що це стане продовженням торгівельної переорієнтації Китаю його партнерів по БРІКС та продовження інвестування для підтримки престижу та значущості об'єднання на світовій арені.

Таким чином, серед п'яти виділених аспектів факторності членства Китаю в БРІКС, говорити про пряму залежність зовнішньополітичних рішень китайського керівництва від нього можна лише в плані інвестиційного співробітництва у фінансових інституціях БРІКС та недопущення ескалації давніх територіальних конфліктів. Частково членство в БРІКС впливає на політичну інтеграцію Китаю з іншими членами організації на міжнародному форумі та на зміні вектору міжнародної торгівлі Китаю у напрямку до країн-учасниць об'єднання. Частковий вплив членства Китаю в БРІКС можливий тоді, коли питання не стосується інтересів та планів КНР щодо інших країн та не несе загрози внутрішній стабільності держави. Членство Китаю в БРІКС не впливає на рішення щодо зовнішніх інвестицій на фоні впровадження економічної політики «нової нормальності». Не зважаючи на те, що усвідомлене сповільнення Китаєм власного економічного зростання тягне за собою наслідки для усіх учасників об'єднання – для китайського керівництва це не стало аргументом навіть зважаючи на особливу важливість демонстрації країнами БРІКС позитивних економічних показників для збільшення ваги свого голосу в системі міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Вань, Цинсун. 'Перспективы и вызовы сотрудничества стран БРИКС: взгляд из Китая', *Свободная мысль*. [online] Доступно: <http://svom.info/entry/604-perspektivy-i-vyzovy-sotrudnichestva-stran-briks-v/>
2. Виноградов, А. 'Как БРИКС укрепляет глобальное лидерство Китая', *Международный дискуссионный клуб Валдай. Аналитика*. [online] Доступно: <http://ru.valdaiclub.com/a/highlights/briks-globalnoe-liderstvo-kitaya/>
3. Забяян, В., 2018. 'Роль Китаю в БРИКС з точки зору двосторонніх відносин з країнами-учасницями', *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*, Гол. ред. В. М. Вашкевич, К.: «Видавництво «Гілея», Вип.135 (8), 421 с.
4. Івашук, І., Івашук, О., Захарчук, В., 2014. 'Філософія економічного розвитку Китаю як члену БРИКС в умовах зміни світового економічного порядку', *Економіка*, №4 (130), с.12–19.
5. Кесе, М. Айхан, Онсорге Франциска, Лей Сэнди, Е. 'Рост инвестиций в странах с формирующимся рынком и развивающихся странах после 2010 года был вялым', *Финансы и развитие*. [online] Доступно: <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2017/06/pdf/kose.pdf>
6. Конкин, АА., 2017. 'Трансрегиональное партнерство стран БРИКС как фактор современной мировой политики', *Вестник РУДН. Серия: Политология*, Вып.19, №32, с.150–160.
7. Михайлов, С., Лисовская, В. 'Рост ВВП Китая дает надежду на выход российской экономики из стагнации'. [online] Доступно: <https://www.gazeta.ru/business/2014/07/16/6116325.shtml>
8. Островский, А. 'Вперед, к обществу «фуюй»'. [online] Доступно: <https://bricsmagazine.com/ru/articles/vpered-k-obschestvu-fuyuy>
9. Прикладова, А., 2015. 'Региональные торговые соглашения как фактор развития взаимного сотрудничества стран БРИКС', *Сотрудничество стран БРИКС для устойчивого развития. Материалы научно-практической конференции молодых ученых стран БРИКС*, Ростов-на-Дону, 24–26 сентября 2015, с.93–96.
10. 'Interview with Oliver Stuenkel by Justin McDonnell', *The Diplomat*. [online] Доступно: <https://thediplomat.com/2014/04/oliver-stuenkel/>
11. Miller, Kenn, 2010. 'Coping with China's Financial Power: Beijing's Financial Foreign Policy', *Foreign Affairs*, Vol.89, №4, p.101–125.
12. Ndzendze, Bhaso. 'Strains in Sino-Indian Relations: The BRICS Achilles' Heel?', *Journal of International Relations* [online] Доступно: <http://www.sirjournal.org/research/2017/11/20/strains-in-sino-indian-relations-the-brics-achilles-heel>
13. Timofeev, O. 'China's Approach to the Crimean Crisis: International and Regional Dimensions', *State University of Management*. [online] Доступно: http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/12528/8-097_110-Timofeev.pdf?sequence=1&isAllowed=y
14. Pang, Xun. 'Are the BRICS Irrelevant?', *Carnegie-Tsinghua Centre*. [online] Доступно: <https://carnegietsinghua.org/2014/04/08/are-brics-irrelevant/h71>
15. Sheng, Ding. China's Dilemma in the Ukraine Crisis, *Asia Pacific Bulletin*. [online] Доступно: <https://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/apb255.pdf>
16. 'Statement by Ambassador Liu Jieyi at the Security Council Briefing on the Situation in Ukraine', *Permanent Mission of the People's Republic of China to the UN. Official Website*. [online] Доступно: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/t1155635.htm>
17. Stuenkel, Oliver. 'China-India Border Dispute Shows Why the BRICS Grouping Matters More Than Ever', *Post-Western World. How are emerging powers changing the world?* [online] Доступно: <http://www.postwesternworld.com/2017/07/31/border-dispute-grouping-matters/>
18. Wang, Yongzhong. 'Intra-BRICS trade can substitute for US products', *Global Times*. [online] Доступно: <http://www.globaltimes.cn/content/1112409.shtml>
19. Zhang, Lihua. 'Explaining China's Position on the Crimea Referendum', *Carnegie-Tsinghua Centre for Global Policy*. [online] Доступно: <file:///Users/viktoriazabian/Desktop/Explaining%20China's%20Position%20on%20the%20Crimea%20Referendum%20-%20Carnegie-Tsinghua%20Center%20-%20Carnegie%20Endowment.webarchive>

References

1. Van', Cinsun. 'Perspektivy i vyzovy sotrudnichestva stran BRIKS: vzgljad iz Kitaja (Prospects and challenges of cooperation of the BRICS countries: a view from China)', *Svobodnaja mys'j*. [online] Dostupno: <http://svom.info/entry/604-perspektivy-i-vyzovy-sotrudnichestva-stran-briks-v/>
2. Vynogradov, A. 'Kak BRIKS ukrepljaet global'noe liderstvo Kitaja (How BRICS Strengthens China's Global Leadership)', *Mezhdunarodnyj diskussionnyj klub Valdaj. Analitika*. [online] Dostupno: <http://ru.valdaiclub.com/a/highlights/briks-globalnoe-liderstvo-kitaya/>
3. Zabijan, V., 2018. 'Rol' Kytaju v BRIKS z tochky zoru dvostoronnih vidnosyn z kraj'namy-uchasnycjamy (The role of China in BRICS from the point of view of bilateral relations with the participating countries)', *Gileja: naukovyj visnyk. Zbirnyk naukovykh prac'*, Gol. red. V. M. Vashkevych, K.: «Ydavnycstvo «Gileja», Vyp.135 (8), 421 s.
4. Ivashhuk, I., Ivashhuk, O., Zaharchuk, V., 2014. 'Filosofija ekonomichnogo rozvytku Kytaju jak chлену BRIKS v umovah zminy svitovogo ekonomichnogo porjadku (The philosophy of China's economic development as a member of BRICS in the context of changing the world economic order)', *Ekonomika*, №4 (130), s.12–19.
5. Kese, M. Ajhan, OnSORge Franciska, Lej Sjendi, E. 'Rost investicij v stranah s formirujushhimsja rynkom i razvivajushhimsja stranah posle 2010 goda byl vjalym (Investment growth in emerging and developing countries after 2010 has been sluggish)', *Finansy i razvitie*. [online] Dostupno: <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2017/06/pdf/kose.pdf>
6. Konkin, AA., 2017. 'Transregional'noe partnerstvo stran BRIKS kak faktor sovremennoj mirovoj politiki (Trans-regional partnership of BRICS countries as a factor in modern world politics)', *Vestnik RUDN. Serija: Politologija*, Vyp.19, №32, s.150–160.
7. Mihajlov, S., Lisovskaja, V. 'Rost VVP Kitaja daet nadezhdu na vyhod rossijskoj jekonomiki iz stagnacii (China's GDP growth gives hope for the exit of the Russian economy from stagnation)'. [online] Dostupno: <https://www.gazeta.ru/business/2014/07/16/6116325.shtml>
8. Ostrovskij, A. 'Vpered, k obshchestvu «fujuy» (Forward to Fuyu Society)'. [online] Dostupno: <https://bricsmagazine.com/ru/articles/vpered-k-obschestvu-fuyuy>
9. Prikladova, A., 2015. 'Regional'nye torgovyje soglashenija kak faktor razvitija vzaimnogo sotrudnichestva stran BRIKS

(Regional trade agreements as a factor in the development of mutual cooperation of the BRICS countries)', *Sotrudnichestvo stran BRIKS dlja ustojchivogo razvitija, Materialy nauchno-prakticheskoi konferencii molodyh uchenyh stran BRIKS*, Rostov-na-Donu, 24–26 sentjabrja 2015, s.93–96.

10. 'Interview with Oliver Stuenkel by Justin McDonnell', *The Diplomat*. [online] Dostupno: <https://thediplomat.com/2014/04/oliver-stuenkel/>

11. Miller, Kenn, 2010. 'Coping with China's Financial Power: Beijing's Financial Foreign Policy', *Foreign Affairs*, Vol.89, №4, p.101–125.

12. Ndzendze, Bhaso. 'Strains in Sino-Indian Relations: The BRICS Achille's Heel?', *Journal of International Relations*. [online] Dostupno: <http://www.sirjournal.org/research/2017/11/20/strains-in-sino-indian-relations-the-brics-achilles-heel>

13. Timofeev, O. 'China's Approach to the Crimean Crisis: International and Regional Dimensions', *State University of Management*. [online] Dostupno: http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/12528/8-097_110-Timofeev.pdf?sequence=1&isAllowed=y

14. Pang, Xun. 'Are the BRICS Irrelevant?,' *Carnegie-Tsinghua Centre*. [online] Доступно: <https://carnegietsinghua.org/2014/04/08/are-brics-irrelevant/h7i1>

15. Sheng, Ding. China's Dilemma in the Ukraine Crisis, *Asia Pacific Bulletin*. [online] Dostupno: <https://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/apb255.pdf>

16. 'Statement by Ambassador Liu Jieyi at the Security Council Briefing on the Situation in Ukraine', *Permanent Mission of the People's Republic of China to the UN. Official Website*. [online] Dostupno: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/t1155635.htm>

17. Stuenkel, Oliver. 'China-India Border Dispute Shows Why the BRICS Grouping Matters More Than Ever', *Post-Western World. How are emerging powers changing the world?* [online] Dostupno: <http://www.postwesternworld.com/2017/07/31/border-dispute-grouping-matters/>

18. Wang, Yongzhong. 'Intra-BRICS trade can substitute foe US products', *Global Times*. [online] Dostupno: <http://www.globaltimes.cn/content/1112409.shtml>

19. Zhang, Lihua. 'Explaining China's Position on the Crimea Referendum', *Carnegie-Tsinghua Centre for Global Policy*. [online] Dostupno: <file:///Users/viktoriazabiiian/Desktop/Explaining%20China's%20Position%20on%20the%20Crimea%20Referendum%20-%20Carnegie-Tsinghua%20Center%20-%20Carnegie%20Endowment.webarchive>

* * *